

NASILJE PREMA ŽENAMA I DEVOJČICAMA U JAVNOM PROSTORU

dr Slobodanka Konstantinović Vilić, dr Nevena Petrušić, dr Kosana Beker i dr Natalija Žunić

NASILJE PREMA ŽENAMA I DEVOJČICAMA U JAVNOM PROSTORU

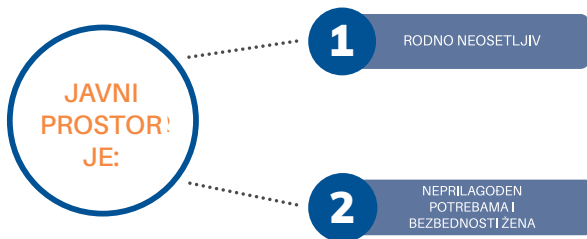
Srbija, 2022.

Autorke istraživanja:
dr Slobodanka Konstantinović Vilić
dr Nevena Petrušić
dr Kosana Beker
dr Natalija Žunić

Ova publikacija nastala je u okviru projekta „Sigurnost žena i devojčica u javnom prostoru” koji sprovodi Agencija Ujedinjenih nacija za rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena u Srbiji (UN Women), u saradnji sa Koordinacionim telom za rodnu ravnopravnost Vlade Republike Srbije i Ministarstvom za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, a uz podršku Vlade Ujedinjenog Kraljevstva i Britanske ambasade u Beogradu. Stavovi u ovoj publikaciji pripadaju isključivo autorima i autorkama i ne predstavljaju nužno stavove UN Women, Vlade Ujedinjenog Kraljevstva i Britanske ambasade

Javni prostor: svima dostupni otvoreni prostori - trgovci, ulice, podzemni prolazi i garaže, pijace, parkovi, parkinzi, javni prevoz, stajališta javnog prevoza, otvoren prostor na kome se održavaju sportske i kulturne manifestacije i sva druga javna mesta koji se slobodno koriste i na kojima se provodi vreme (UN HABITAT). Ne uključuje prostore namenjene javnim objektima poput, škola, stadiona, bolnica, opština, aerodroma, odnosno, one koji nisu otvoreni za širu javnost.

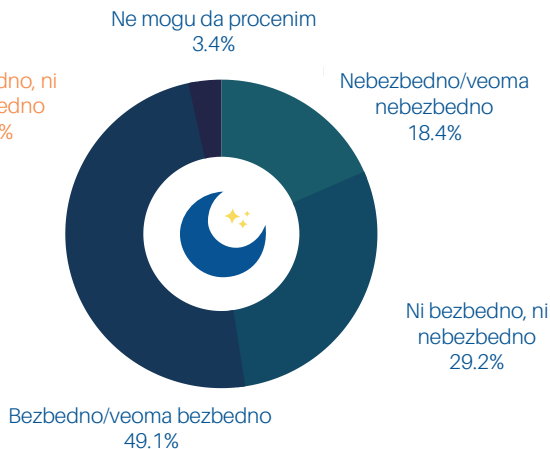
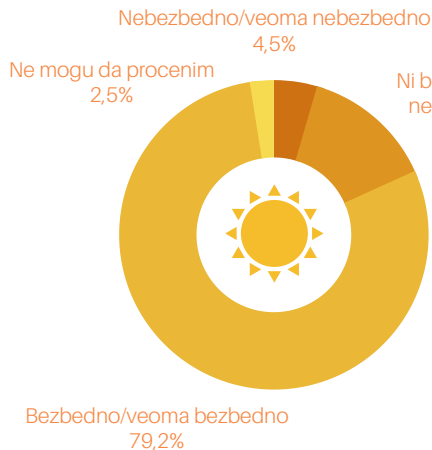
Nasilje u javnom prostoru: različite vrste ugrožavanja bezbednosti žena, počev od neprijatnih pogleda, buljenja, gestikulacije, neželjenog dodirivanja i uvredljivog dobacivanja, sve do proganjanja i uhođenja, nasilničkog ponašanja, fizičkog i/ili seksualnog napada.

Problem bezbednosti žena u javnom prostoru se ne odnosi samo na njihovu fizičku bezbednost i zaštitu, nego i na osećanja sigurnosti i straha od nasilja.

Iskustvo pokazuje da nasilje prema ženama i devojčicama na javnim mestima, ali i strah od ovog nasilja, ograničava njihovu slobodu kretanja. To smanjuje njihovu mogućnost da se obrazuju, rade i učestvuju u javnom životu, koriste osnovne usluge i uživaju u kulturnim i rekreativnim aktivnostima, što se negativno odražava na njihovo ukupno zdravlje i dobrobit života u društvenoj zajednici.

Normalizacija nasilja u javnom prostoru sama po sebi predstavlja ključni problem politike ljudskih prava i socijalne sigurnosti.

LIČNI OSEĆAJ BEZBEDNOSTI

Žene koje imaju pozitivan osećaj bezbednosti tokom noći za 30,1% je manji u odnosu na žene koje takav osećaj imaju tokom dana.

Žene na selu su znatno brojnije među ženama koje imaju pozitivan osećaj bezbednosti tokom noći.

NEBEZBEDNI JAVNI PROSTORI

Koje javne prostore žene smatraju nebezbednim?

Neosvetljene
ulice, udaljene
od centra grada/
sela: 71,7%

Parkovi i gusto
pošumljeni
delovi grada/
sela: 46,8%

Mesta oko
klubova/kafana/
mesta prodaje
alkohola/
narkotika: 28,7%

Šetališta/staze
za trčanje: 17,4%

Stajališta/stanice
javnog prevoza:
13,1%

Među ispitanicama koje stajališta javnog prevoza i javni prevoz prepoznaju kao izuzetno nebezbedna mesta, značajno je više žena u starosnoj kategoriji 18-29 godina.

Ispitanice koje žive na selu značajno iznad proseka ocenjuju da je svuda bezbedno. Žene u gradu značajno su brojnije među onima koje izuzetno nebezbednim smatraju otvoren prostor na kome se održavaju masovni sportski i kulturni događaji.

Žene sa područja Beograda doživljavaju javne prostore kao nebezbedne više nego žene iz drugih regiona.

STRAH OD POJEDINIH OBLIKA KRIMINALITETA

Oblik kriminaliteta	Veoma se plašim/plašim se (%)
Fizički napad	40,9
Silovanje	45,5
Pokušaj silovanja	43,2
Seksualno uznemiravanje	42,9
Napad oružjem/oruđem	42,2
Ubistvo	39
Otmica	34,7
Praćenje i uhođenje	38,7

Devojke 15-17 godina znatno su brojnije među ispitanicama koje se plaše seksualnih napada i uznemiravanja, a nešto je veći i broj žena u kategoriji 18-29 godina.

OCENA RADA INSTITUCIJA

Ocena	Efikasnost policije (%)	Rad lokalne samouprave na sprečavanju nasilja prema ženama u javnom prostoru (%)	Ocena bezbednosti žena u javnom prostoru (%)
Ocena 1 i 2	42,2	52,4	37
Ocena 3	37,4	25,5	30,1
Ocena 4 i 5	17,3	17,5	30,3
Ne znam	3	4,6	2,6

U osiguranju lične bezbednosti, **žene se prevashodno oslanjaju na sopstvene strategije**, koje podrazumevaju limitiranje sopstvenog kretanja i dužinu boravka u javnom prostoru.

Čak 76,7% ispitanica smatra da su **same zaslužne za sopstvenu bezbednost** jer su oprezne i vode računa o svom ponašanju. U uzorku je 45,5% ispitanica odgovorilo da je **način njihovog života** od uticaja na ličnu bezbednost, a 32,1% žena ocenjuje da ličnu bezbednost ostvaruju time što **retko izlaze i više vremena provode u kući**.

IZLOŽENOST NASILJU

Manifestacije nasilja u javnom prostoru koje su žene doživele bar jednom u životu:

Trubljenje, zviždanje i dobacivanje iz auta

Nasilničko ponašanje u javnom prostoru

Neželjeno dodirivanje, grljenje i ljubljenje u javnom prostoru

Hvatanje i štipanje delova tela u javnom prostoru

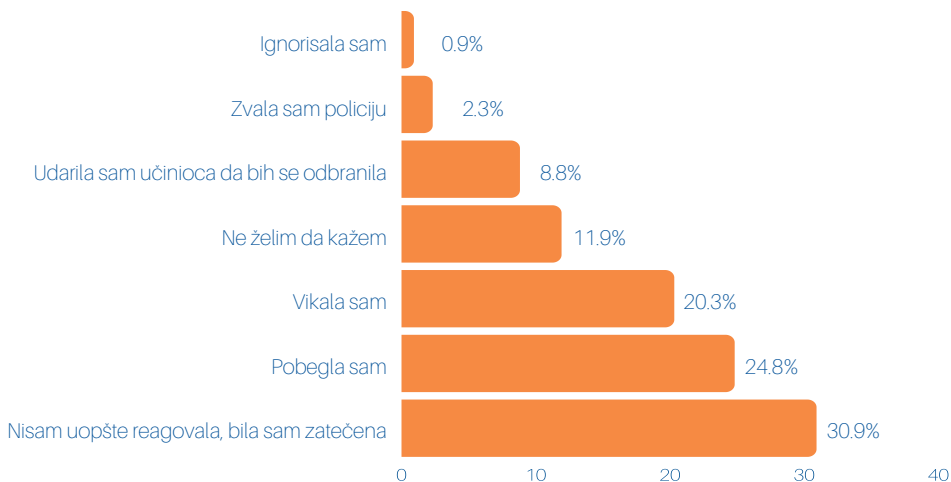
Praćenje i uhođenje

Ulica i javni prevoz su najčešća mesta na kojima su žene doživele nasilje.

Čak 9,2% žena u uzorku doživelo je pokušaj silovanja ili silovanje.

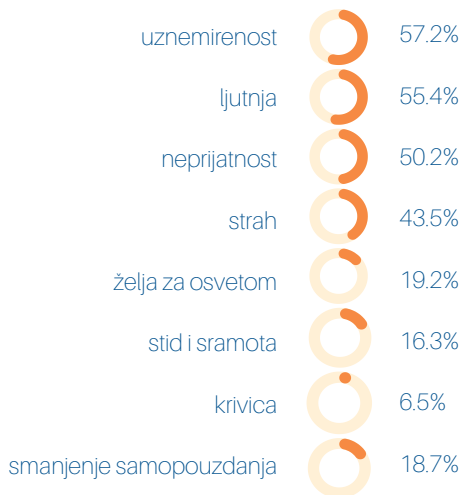
U više od polovini slučajeva kada su žene doživele neki oblika nasilja u javnom prostoru bile su prisutne i druge osobe. U najvećem broju slučajeva (69,9%) izostala je reakcija drugih osoba.

KAKO SU ŽENE REAGOVALE PRILIKOM SITUACIJE NASILJA?

Čak 71% žena koje su doživele nasilje u javnom prostoru nije prijavilo nasilje policiji. Samo 12% ispitanica je prijavilo nasilje, a od njih svaka druga navodi da ništa nije preduzeto po tom pitanju.

KAKO SU ŽENE REAGOVALE PRILIKOM SITUACIJE NASILJA?

To su neke situacije kada bih ja možda i reagovala, ali to može da bude ozbiljnije, da preraste u neki drugi vid nasilja na koje ne mogu u tom trenutku da odgovorim. Ili sam, recimo, sama sa vozačem pa on može da se zaustavi u bilo kom trenutku. Ako izađem iz tog prevoza, nemam kako da odem. Pa onda „biram“ da prećutim. A možda to ne bih uradila da sam u drugim okolnostima. Tako da, nije to „normalizovanje“ zato što to želiš, nego zato što si u nekom trenutku prinuđena da se napraviš da nešto nisi čula, nisi razumela ili da si priglupa, pa nisi shvatila šta on hoće da kaže. Ili, što je još gore, da se nasmeješ na njegovu „šalu“ da bi te ostavio na miru.

Pravim strategije kako da pomognem sebi, a ne da se oslonim na nekog drugog.

Poboljšanje položaja žena nije samo pitanje zakonodavnih, već i celokupnih promena u odnosu države i društva prema ženama. Odnos između de iure i de facto stanja u oblasti prava žena uvek je u raskoraku. Kada donosimo zakone i menjamo institucije koje će podržavati nediskriminaciju i unapređivanje ženskih prava, mi činimo samo prvi korak ka menjanju celokupnog kulturnog konteksta u kome se odvija život muškaraca i žena.

Nasilje prema ženama u društvu (na javnim mestima) ili porodici (u privatnom prostoru), na posredan ili neposredan način, tiče se svih nas koji smo deo društvene zajednice. Zbog toga je neophodno raditi na njegovoj eliminaciji i razvijanju nulte tolerancije na nasilje prema ženama, ne samo usvajanjem zakona i strateških dokumenata, već i njihovom adekvatnom primenom, uz kontinuirano podizanje svesti celog društva o nedopuštenosti i štetnosti nasilja, kao i o dugoročnim posledicama koje ostavlja kako na žene, tako i na društvo u celini.

